

Viborg Stifts-Tidende d. 23. november 1891:

Et Finderup-Minde

I "Berl. Tid." findes følgende indrykket:

"Da jeg i fjor var så lykkelig i nogen tid at kunne opholde mig i Moskva, nød jeg som alle danske, der kommer til Ruslands hellige stad, godt af den derværende danske konsuls, statsråd Thor Langes*) gæstfrihed, og i hans hyggelige hjem, der under mit ophold i Moskva også var mit hjem, faldt samtalen ofte på det fjerne, fælles fædreland, som hr. Lange omfatter med så stor kærlighed. I en sådan samtale ytrede han engang sin forundring over, at så mange af dets minderige steder henstod uden noget synligt tegn, der ligesom kunde legemliggøre deres betydning, vække og fastholde de besøgendes opmærksomhed, og om enkelte steder, som han særlig nævned, lovede jeg efter min tilbagekomst til Danmark at skaffe nogle oplysninger. Der blev i den anledning sidst i forrige år vekslet ikke få breve mellem Moskva og København. Dr. Henry Petersen blev som særlig sagkyndig inddragen i sagen, og resultatet blev, at statsråd Lange med gavmild hånd stillede en ikke ubetydelig sum til rådighed for – som langt hen slog til – at få rejst minder på historisk bekendte steder i Danmark, idet han samtidigt udtalte ønsket om, at det første måtte blive rejst det sted, hvor Finderup Lade i sin tid havde stået, på det sted, hvor Erik Klipping**) St. Cæcilienat 1286 fandt døden.

Otto Bachs berømte billede: "De sammensvorne rider fra Finderup efter mordet"

Selvfølgelig sluttede dr. Petersen og jeg os med glæde hertil, og vi blev hurtigt enige om til Finderup-Mindet at genfremstille det smukke Visby-Kors fra Gulland***), korset med en cirkelbue som forbindelse mellem dets arme. Prof. J. B. Løffler leverede en tegning til det, og efter den udgik der nu i sommerens løb et prægtigt, 4 alen (ca. 2,5 meter) højt granitkors fra E. Nielsens mekaniske stenhuggeri. Ordningen af forholdet til grundejeren****) og kommunen er sket ved velvillig bistand af herredsfoged Christopher Krabbe til Hald, og Mindet er nu rejst i den lille hedeby, bl. a. til vejledning for de ikke få turister, der om sommeren drager til Finderup for at se det sted, hvor Erik Klipping blev dræbt.

De skove, der i det 13'ende århundrede omgav byen, er længst forsvundne, og det kapel, i hvilket der i lange tider læstes messer for den dræbte konges sjæl, er for længst faldet, men ved statsråd Langes gavmilde omhu knejser der nu et nyt Minde på stedet. Det er under arkitekt Cl. A. Wiinholts ledelse anbragt på en lille stenhøj, og på dets ene side læser beskueren de simple ord: "Kong Erik Glipping. St. Cæcilienat 1286", på den anden side ordene af en gammel vigiliesalme: "Ne cadant in obscurum"*****). Sognerådet for Dollerup, Finderup og Ravnstrup har beredvilligt tilsagt at ville føre tilsyn med Mindet, og i morgen, søndag den 22de november – St. Cæciliedag – overleveres det til dem.

Det er et priseligt eksempel, statsråd Lange her har givet, et eksempel, som man kun kan ønske efterfulgt. Men som ovenfor antydet, vil hr. Lange give endnu flere eksempler. Efter Finderup-mindet vil der følge et minde på Grathede, hvor kong Svends død gjorde Valdemar til Danmarks enekonge. Og efter Grathemindet dæmre endnu flere Minder, men tanken om disse har endnu ikke fået endelig form, og derfor skal her hverken nævnes steder eller navne. Uden hensyn til dem fortjener giveren da også tak for, hvad han alt har gjort. Finderup-Mindet taler, og jeg er derfor vis på, at når jeg her offentlig bringer den danske konsul og russiske statsråd Thor Lange, der i vide kredse desuden er kendt som den stemningsfulde digter og smagfulde forfatter, en tak for den uegennyttige fædrelandskærlighed, han her som ved så mange lejligheder har givet bevis på, da står jeg ikke alene; min tak vil finde tilslutning mange steder.

København, den 21de november 1891.

C. Nyrop*****)"

*) Thor Næve Lange (1851-1915). Digter, oversætter, professor, dansk konsul, russisk statsråd. Blev gift med en russisk adelsdame og var bosiddende i Rusland det meste af sit voksne liv.

***) Glipping og Klipping begge stavemåder bruges. Man mener at han fik tilnavnet Klipping, fordi han klippede landets mønter som en devaluering.

****) Gulland var det danske navn for Gotland i øens danske tid

*****) Gårdejer Hans Christian Frederiksen (min oldefar)

*****) Latin: *"Lad dem ikke falde i mørket – dvs. lad dem ikke blive glemt"*.

*****) Camillus Nyrop (1843-1918). Historiker og ven med Thor Lange

Korset i Finderup.

Fra samme avis og samme dato 23. november 1891:

Indvielsen af korset i Finderup d. 22. november, St. Cæcilie Dag, 1891.

- Finderup-Mindesmærket, der nu, som det vil ses af foranstående artikel, er fuldført, blev i går (St. Cæcilie dag) overleveret til sognerådets tilsyn. Overleveringen foretoges af herredsfoged Krabbe, som udtalte, at når statsråd Thor Lange havde begyndt sit smukke foretagende, at rejse stedlige minder om nogle historiske begivenheder, ved at rejse et sådant i Finderup, da var han vistnok bleven foranlediget hertil derved,

at vore allersmukkeste middelalderlige folkeviser handler om Erik Glippings drab St. Cæcilie nat 1286. Kongens lig blev ført til Viborg Domkirke og begravet der; men på det sted i Finderup, hvor den lade stod, i hvilken han blev dræbt, opførtes et bodskapel. Ved reformationen, omtrent 250 år derefter, mistede kirken midler til at holde tjeneste i kapellet, og kort derefter blev dette nedrevet. Endnu i 300 år derefter forblev grundstenene der; først i vor tid er de borttagne. Endnu ses i terrænet spor af kapellet; inden disse spor var helt forsvundne, rejstes ved Thor Langes rundhåndethed og ømme tanke for sit hjemland dette minde. Det ville ventelig af direktionen for antikvariske mindesmærkers bevaring blive overtaget til vedligeholdelse for statens regning; men sognerådet havde påtaget sig at føre tilsyn dermed. På sognerådets vegne takkede dets formand plantør Christiansen for mindesmærket, der ville være en pryde for egnen. Omtrent 200 mennesker overværede overleveringsakten.

Erik Klipping afbildet i håndskrift fra Tallinn

Viborg Stifts Folkeblad skrev d. 18. marts 1891 (*altså før ovenstående*) følgende:

Erik Klippings drabssted.

I "National Tidende." skrives: Denne konge, hvem vi længe har været vant til at kalde Erik Glipping, men hvis rette betegnelse efter den nyeste historieforskning er Erik Klipping, blev som bekendt dræbt St. Cæcilie Nat 1286 i Finderup kirkelade, halvanden mil (*ca. 11 km.*) sydvestlig for Viborg. Lade blev samme nat afbrændt; men på dens sted opførtes et kapel, som blev stående indtil nogle år efter reformationen, da det blev medbrudt. Fundamenterne blev dog stående langt ind i indeværende århundrede, da de blev opbrudte, stenene benyttede og grunden pløjet. Kun en forhøjning i terrænet viser nu stedet, hvor sonekapellet og før dette den i sagn og sange så ofte omtalte lade har stået. Stedet vil dog ikke helt gå ind til forglemmelse; thi efter hvad vi erfarer, har vor landsmand, statsråd Thor Lange, dansk konsul i Moskva, fattet den priselige beslutning at rejse mindesmærker eller mindetegn på steder for historiske tildragelser i Danmark, og kong Erik Klippings drabssted i Finderup vil blive det første i rækken. Den nuværende ejer af den pågældende mark, gårdejer Hans Christian Frederiksen****), har udstedt den til øjemedet fornødne deklARATION, og foranstaltningen vil i nær fremtid blive sat i værk. Da det ikke er os bekendt, at nogen opmåling nogen sinde er foretaget af sonekapellets fundamenter, og den nu ikke mere lader sig udføre, da de er forsvundne, skulle vi her tilføje, hvad derom er bragt i erfaring hos grundens nuværende ejer, som meget godt erindrer fundamenterne og har været med til at tage dem op. Bygningen skal derefter have haft 18 alens bredde (*ca. 11 meter*) i udvendigt mål. Dens længde var noget over det dobbelte (*ergo ca. 22 meter*). Fundamenterne havde $2\frac{1}{2}$ alens tykkelse (*ca. 1,5 meter*) og på tre punkter på hver af længdesiderne (nemlig ved hvert hjørne og midt derimellem) en $1\frac{1}{2}$ alens udvidelse (*ca. 0,9 meter*) som til en støttestøtte. Bygningen har ligget i vest og øst. Udenfor den vestre murs fundament fandtes en grav fyldt med ben og kalk. Indenfor fundamenterne, der, hvor bygningens midterparti havde været, fandtes 10 eller 11 grave med ben. Disse grave blev optagne tilligemed fundamenterne.

"Oversat" fra gotisk skrift af Poul Harald Christensen i marts 2019.